

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнської науково-методичної конференції,

присвяченої

*15-й річниці заснування Шосткинського інституту
Сумського державного університету*

(Шостка, 21 квітня 2016 року)

**Суми
Сумський державний університет**

УДК 347

МЕДІАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ВИРІШЕННЯ СУДОВИХ СПОРІВ

Ю.В. Зацаринна, М.В. Гудіма

Шосткинський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги
41100, м. Шостка, вул. Горького, 4
shostka.sumy@legalaid.gov.ua

Медіація є альтернативним способом вирішення конфліктів поряд із судовим вирішенням спорів. Медіація це метод вирішення спорів із залученням посередника (медіатора), який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації і проаналізувати конфліктну ситуацію таким чином, щоб вони самі змогли обрати той варіант рішення, який би задовольнив інтереси і потреби усіх учасників конфлікту. На відміну від формального судового чи господарського процесу, під час медіації сторони доходять згоди самі – медіатор не приймає рішення за них.

Даний напрям урегулювання конфліктів зародився в Сполучених Штатах Америки і до сьогодні широко застосовується в цій країні, закріпившись на законодавчому рівні. Певні успіхи у застосуванні цього методу мають Голландія та Німеччина.

Зокрема, в Голландії такий метод вирішення конфліктів розпочали застосовувати в справах про розлучення ще в 1975 році. У Німеччині він лише розвивається.

Для України ідея застосування методу медіації для вирішення конфліктних ситуацій теж не є новою. У 2007 році Європейським Союзом та Радою Європи в рамках спільної програми, спрямованої на поліпшення діяльності судової гілки влади в Україні, було прийнято рішення про поширення ідеї медіації на території України, зокрема, в адміністративному судочинстві України.

Медіація походить від латинського слова *mediatio*, що в перекладі означає посередництво. Медіація – це технологія вирішення конфлікту за участю третьої нейтральної сторони – медіатора. Іншими словами, це особлива форма вирішення спору, в процесі якого сторони конфлікту спільно знаходять найбільш оптимальне рішення, що враховує інтереси всіх учасників.

Медіатор виконує дещо інші завдання, ніж суддя, який вислуховує обидві сторони та керується нормами закону, приймає рішення по справі, що є обов'язковим для виконання.

Медіація спрямована на те, щоб допомогти конфліктуючим сторонам самим знайти оптимальне рішення спору, яке враховувало б інтереси обох сторін. Пошук такого рішення учасниками конфлікту є абсолютно добровільним творчим процесом, результатом якого є вирішення спору, коли задоволеними залишаються обидві сторони.

Медіація є успішною в таких справах і ситуаціях, де переговори сторін зайшли в глухий кут і, здавалося б, вирішення конфлікту неможливе.

Медіатор налагоджує сприятливу для переговорів обстановку, створює атмосферу доброзичливості відкритості, налаштовує сторони конфлікту на діалог та співпрацю, вислуховує учасників спору, їхні позиції, допомагає виявити справжні почуття, емоції, інтереси конфліктуючих сторін, налагодити їхню співпрацю у виробленні власного рішення конфлікту, а також дізнатися та сприйняти проблеми свого опонента. Результатом успішно проведеної медіації є угода, але досягнута домовленість виконується учасниками добровільно, оскільки пошук оптимального рішення став результатом власних зусиль сторін.

Яке завдання медіатора у процедурі медіації?

Роль медіатора у процедурі медіації зводиться до наступного, а саме: медіатором має бути людина, яка користується повагою учасників спору, до якої існує високий ступінь довіри та яка є безспірним авторитетом сторін;

нейтральність – основна риса медіатора; він не повинен бути заінтересований у певному вирішенні конфлікту на користь однієї зі сторін;

медіатор не приймає рішень і не виносить вироків (вердиктів); він серйозно сприймає всі точки зору, почуття, інтереси;

медіатор несе відповідальність за хід медіативної бесіди, сторони медіації (медіанти) – за її зміст, результат, рішення. Деякі ідеї можуть бути запропоновані (внесені) медіатором як можливі варіанти вирішення спору;

медіатор допомагає сторонам віднайти, виявити їхні справжні інтереси та почуття;

медіатор турбується про те, щоб у процесі медіативної бесіди була компенсована нерівність становища тієї чи іншої сторони і щоб це не впливало на процедуру медіації;

медіатор зберігає конфіденційність інформації, отриманої у процесі медіації, не може виступати адвокатом тієї чи іншої сторони та бути запрошеним експертом або свідком в наступних судових процесах;

медіатор може припинити бесіду, якщо не знаходиться розумного рішення спору чи воно недопустиме з етичної точки зору.

Від наявності цих ознак в сукупності залежатиме ефективність проведення медіації.

Яка роль адвоката у процесі медіації?

В обов'язок адвоката у процесі медіації входить інструктаж клієнта, надання інформації та пояснень щодо законодавства, з'ясування позиції та виявлення інтересів клієнта, обговорення позицій конфлікуючої сторони та її інтересів, вироблення можливих варіантів вирішення спору; на завершальній стадії – допомога у формулюванні угоди, перевірка її реального виконання.

У чому полягає техніка методу медіації?

За методикою здійснення медіація умовно поділяється на: попередню фазу, медіативну бесіду: (вступ; з'ясування особливостей конфлікту; прояснення конфлікту: приховані почуття, інтереси, причини; вирішення проблеми: збір та вироблення можливих рішень; домовленість); фазу реалізації.

Які переваги медіації над іншими методами врегулювання спорів?

Медіація є добровільною. Для її проведення необхідна згода обох сторін конфлікту, кожна з яких на будь-якій стадії медіації може відмовитися від її проведення і передати спір на розгляд у судовому порядку.

Медіація проходить за умови збереження конфіденційності інформації, нерозголошення відомостей, одержаних у ході переговорів, оскільки не є винятковою ситуація, коли справа в майбутньому може бути передана на вирішення суду внаслідок невдало проведеної медіації.

Для медіації притаманний високий відсоток виконання угод, досягнутих у результаті її проведення. Це зумовлено тим, що сторони особисто беруть участь у пошуку оптимального рішення, яке врахувало б інтереси обох учасників спору. Сторони намагаються виконати рішення, на пошук якого ними були затрачені власні зусилля.

Відсутньою є стадія примусового виконання угоди, досягнутої в результаті медіації. У випадку відмови учасників методу виконувати досягнуту угоду, медіація вважається невдалою, і в такому разі можливе проведення повторної медіації, за умови згоди на це сторін, або передача справи на розгляд суду.

Список використаної літератури

1. Рекомендація Ради Європи № R (99) 19 від 15 вересня 1999 року «Медіація у кримінальних справах».
2. Рекомендація Ради Європи № R (2002) 10 «Про медіацію в цивільних справах».
3. Рекомендація Ради Європи № R (1998) 1 «Про сімейну медіацію».